

ZSILLE GÁBOR
Eltávozott a nagykövet

Feliks Netz emlékére

Tavaly november óta tudtuk, hogy óriási a baj, de a tényekkel dacolva reménykedtünk. Április 12-én végül pont került a gazdag életmű végére: hetvenöt évesen Katowicében elhunyt Feliks Netz lengyel költő, író, műfordító, régi kedves barátunk. Kétségtelen, hogy a mai lengyel irodalom élvonalába tartozott; az utóbbi másfél évtizedben a hivatalos elismerések sem kerültek el. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy szépirodalmunk lengyelhoni nagykövete volt: ezernél több magyar költeményt ültetett át anyanyelvére, továbbá számos novellát, regényt. (Többek között Vörösmarty, Kosztolányi, Déry Tibor, Illés Endre, Moldova György műveit.) Ám legfőbb érdeme, hogy elsőként fordította lengyelre Márai Sándor könyveit.

Tragikus időben, a második világháború kezdetén, 1939 decemberében született. Édesapja evangélikus vallású német volt, édesanyja Łódźban nevelkedett lengyel. Az asszony hazafias, katolikus szellemben nevelte gyermekeit. Feliks tizennégy évesen kezdett írni: az általános iskola végén, a nyári vakációban „összehozott” egy kisregényt. 1955-ben szüleivel a felső-sziléziai Sztálingrádba költözött – akkoriban ez volt Katowice hivatalos neve... Érettségi után egy évig szénbányászként dolgozott, hogy elegendő pénzt gyűjtsön az egyetemi tanulmányaihoz.

Az ötvenes évek elején a moziban látott egy vígjátékot, Latabár Kálmánnal a főszerepben. Nagyon mulatságosnak találta, mert a szereplők egy számára teljesen érthetetlen nyelven beszéltek. (A szovjet és a csehszlovák filmekből a lengyel nézők feliratozás nélkül is sok szót értenek.) Az első két, magyar szerzőhöz köthető olvasmányélménye az *És mégis mozog a föld* volt Jókai Mór tollából, illetve Molnár Ferencről

A Pál utcai fiúk. Nagyon szíven ütötte őt Nemecek halála. Akkor érezte először, milyen titokzatos ereje van az irodalomnak. Később már tudatosan válogatott: magyar művészfilmeket nézett, Déry Tibor és Örkény István műveit olvasta. 1956-os forradalmunk kitörésének másnapján, katowicei gimnáziumuk udvarán, a diákság előtt elszavalta lengyelül Petőfi áthallásos versét, az *Akasszátok föl a királyokat!* Holtig tartó bánata volt, hogy azokban a napokban kiskorúként – esztendővel idősebb diáktársaival ellentétben – nem adhatott vért a budapesti sebesültek számára.

Felnőtt fejjel, magán-szorgalomból évekig tanulmányozta nyelvünket – egészen szépen meg is tanulta. 1986-ban Budán, egy Várfok utcai antikváriumban megvásárolta Márai *Sértődöttek* című elbeszélését. Az élményről később e szavakkal vallott: „Olvasásakor minden porcikámmal éreztem, hogy a magyar nyelv különlegesen szép. Végérvényesen Márai rajongója lettem. Most már csak őt

olvasom, mindennap néhány oldalt, ébredéskor és elalvás előtt. Feleségem szerint ezáltal jobb ember lettem.”

Az ezredfordulótól tíz Márai-mű jelent meg lengyelül Netz átültetésében – például a *Füveskönyv*, a *Vendégjáték Bolzanóban*, *A gyertyák csonkig égnek*, *A nővér* –, ráadásul valamennyi az igen rangos, varsói székhelyű Czytelnik Kiadónál. Fordítói élményeiről remek esszét írt, amely a Magyar Napló 2000/4–6. számában jelent meg, *Egy úr San Diegóból – Kalandom Máraival* címmel. Íróként pedig két regényéből ismerhetjük, amelyek Szenyán Erzsébet nagyszerű fordításában magyarul is napvilágot láttak: *Halottak napján született* és *Dysharmonia Caelestis*.

Barátságunk révén az ezredfordulón rendszeresen jártam Feliks otthonában. Egy alkalommal átnyújtotta nekem új kötetét, és dedikációként e szavakat írta bele: „Ha már nem leszek itt e *lehetséges világok legjobbján*, őrizd meg emlékezetedben, és idézd fel a barátaidnak, hogy Katowicében élt egy ember, aki szerelmese volt Magyarországnak és a magyaroknak!”